

Ludzie nauk o Ziemi i Kosmosie

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

Profesor Andrzej Manecki – jeden z najwybitniejszych mineralogów w Polsce – w 2023 roku obchodził dwa okrągłe jubileusze: 90-lecia urodzin i 70-lecia pracy naukowo-dydaktycznej. Z tych to powodów 6 września 2023 roku w auli głównej AGH odbyła się niezwykle podniosła uroczystość, na którą przybyło liczne grono znakomitych gości. Obecni byli przedstawiciele władz AGH, przedstawiciele innych uczelni polskich, ośrodków naukowo-badawczych, organizacji naukowych z całej Polski, władz Miasta Krakowa, „Braci Polarnej”, i różnych towarzystw zawodowych, jego doktoranci i wychowankowie, przyjaciele i rodzina. Były okolicznościowe przemówienia, życzenia, listy gratulacyjne i okolicznościowe adresy oraz spotkania (niektóre po wielu latach).

Jubilat całe życie zawodowe związał z AGH, gdzie przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej. Piastował też różne funkcje na terenie uczelni, jak też w wielu organizacjach i stowarzyszeniach zawodowych. W uznaniu swoich zasług i dokonań otrzymał liczne nagrody i wyróżnienia, w tym tytuł profesora honorowego AGH.

Natomiast w 2017 roku został uhonorowany przez międzynarodowy polsko-kanadyjski zespół badaczy pod kierownictwem prof. Adama Pieczki nadaniem nowo odkrytemu minerałowi w pegmatytach dolnośląskich nazwę – maneckiit. Jednakże ten jubileusz profesor uczcił w bardzo nietypowy sposób przygotowując niespodziankę. Specjalnie na tę okoliczność opublikował kolejną książkę noszącą wiele mówiący tytuł *Ludzie nauk o Ziemi i Kosmosie: z wydarzeniami lat minionych w tle: utrwalanie pamięci* i wszyscy uczestnicy zostali nią obdarowani. Obdarował to zbyt mało powiedziane. Każdy z uczestników otrzymał imienną i bardzo osobistą dedykację, a napisanie takowych zajęło jubilatowi ponad miesiąc. Sama książka to ponad 450 stronicowe dzieło dedykowane „Ludziom nauki, z którymi wiązała mnie udana współpraca, przyjaźń, znajomość, polarne przygody i dobre wspomnienia” – wyjaśnił profesor. Po dokładnym zapoznaniu się śmiało można powiedzieć, że profesor dalej jest aktywny naukowo i publikacyjnie. Sam przyznał, że całe życie prowadził piarstwo

„Ludzie nauk o Ziemi i Kosmosie: z wydarzeniami lat minionych w tle: utrwalanie pamięci” to książka autorstwa profesora Andrzeja Maneckiego, który zamieścił biogramy osób naukowo zajmujących się nauką o Ziemi i Kosmosie. Wśród nich są geolodzy, mineralodzy, petrologi, geochemicy, geofizycy, planetolodzy, astronomowie, ekolodzy i polarnicy. Książka nie jest klasyczną biografią – to także vademecum wydarzeń, których świadkiem i uczestnikiem był jej autor w trakcie swojej długoletniej kariery zawodowej.

naukowe. Po opublikowaniu kilku książek o Ziemi i naukach mineralogicznych, przyszedł czas i na ludzi. Książka nie jest klasyczną biografią ludzi zajmujących się geologią i ochroną środowiska. To również prawdziwe vademecum wydarzeń, których świadkiem i uczestnikiem był jubilat w trakcie swojej długoletniej kariery zawodowej. Na ponad dwustu stronach zamieszczone są biogramy osób naukowo zajmujących się nauką o Ziemi i Kosmosie. Wśród nich są geolodzy, mineralodzy, petrologi, geochemicy, geofizycy, planetolodzy, astronomowie, ekolodzy i polarnicy. Rozbieżność jest dość duża, ale z naukowcami tak różnych specjalizacji współpracował profesor. W poszczególnych biogramach może mniej jest dat i typowej dla tego rodzaju pracy chronologii zawodowej, ale ważne jest to, że scharakteryzowana została i opisana działalność naukowa. W zdecydowanej większości informacje o poszczególnych naukowcach zawarte w tej

Profesor Andrzej Manecki – jeden z najwybitniejszych mineralogów w Polsce w trakcie jubileuszowych uroczystości

fot. Z. Sulima

Okładka książki prof. Maneckiego

książce zostały wykorzystane przy sporządzaniu biogramów w Portalu Historia, opracowywanego przez Oddział Informacji Naukowej Biblioteki Głównej AGH. Wśród zaprezentowanych tam osób mamy takie tuzy jak: Stanisław Staszic, Józef Morozewicz, Jan Zdrański, Karol Bohdanowicz, Walery Goetel, Andrzej Bolewski i Julian Aleksandrowicz. Ponadto przedstawionych jest dużo osób stojących na początku swojej drogi naukowej. Warto też zwrócić uwagę, że w całej książce nie pojawia się hasło: Andrzej Manecki, co potwierdza, że książka faktycznie jest pisana i poświęcona innym naukowcom. Rzadki to przypadek, że pisze się tylko o innych, potwierdza to klasę i skromność autora.

Kolejny rozdział poświęcony jest wydarzeniom z okresu II wojny światowej i okupacji, tajnemu nauczaniu i działalności rektora Goetla. Aby nie było zbyt zasadniczo i patetycznie jeden z rozdziałów nosi tytuł „Zabawne i mało zabawne wspomnienia z tamtych lat”, a pierwsza jego część zatytułowana jest „Studenci z ich morałem o pełni życia”. Dalej już jest poważniej, między innymi o spotkaniach z nauką i przygodach ze sztuką.

W kolejnym rozdziale autor zaprasza do krainy mineralogii, która jest jego nauką „wybranką”. Następny dział „Geologiczne ekspedycje polarne AGH do Arktyki” to historia ekspedycji polarnych w latach 1983–2000. Tak więc mamy tutaj o trudnościach organizacyjnych i finansowych, przygodach transportowych, w tym kilku dość dramatycznych, i oczywiście o badaniach i bazach. Jest też i o zachwycie pięknem tych ziem: „A nam zdarzyło się wielokrotnie podziwiać piękne mega-przestrzenie rozległych, białych panoram Svalbardu, zachwycać się nieskazitelną bielą śniegu, turkusowych lodowych gór dostojnie kołyszających się w morzu, śródgórskich lodowców jakby splekanych, zakrzępych rzek z lodospadami. Wielkie skalne gazy pokryte są wielobarwnymi porostami, a przeproszone śniegiem rzadkie płaty zielonej tundry pełne są drobnych kwiatów. Jest lato polarne. Stąpamy po nadbrzeżnych kartowatych lasach. Drzewa są mniejsze od zapałki, a nad nimi górują brązowe kapelusze grzybów. Wczesną wiosną arktyczne

morza są jeszcze nieruchome, bo skute lodem, a gdy nastaje „lato” i słońce przyświeca całą dobę, są burzliwe i niebezpieczne”. W rozdziale: „Ziemia. Świat minerałów i pięknych kształtów” otrzymujemy nie tylko informacje, ale przede wszystkim bogatą część ilustracyjną ukazującą unikatowe piękno kilku minerałów. Zamieszczone fotografie dostarczają wiele doznań estetycznych, a te uzyskane dzięki mikroskopowym powiększeniom przenoszą nas w świat niedostępny i zadziwiający kolorem i formą. Równie intrygująco przedstawia się dział: „Ziemia. Obrazy mineralne malowane przez naturę”. Obrazy utworzone w procesach mineralotwórczych ukazano na naturalnych lub polerowanych powierzchniach skał i minerałów: jaspisów krajobrazowych, wapienia litograficznego, piaskowca, andezytu, krzemieni i agatów. Naturalnie obrazy te nie są dosłowne, a powstają w wyobraźni obserwatora drogą skojarzeń, dlatego każdy może widzieć w nich coś innego. Fotografie te to prawdziwe unikaty. Następnie otrzymujemy zdjęcia z Arktyki, jej krajobraz i przyrodę, dokumentację życia i pracy polarników na Spitsbergenie. Zdecydowana większość z nich dotyczy pracowników AGH. I aby było zgodnie z tytułem książki jest i o Kosmosie. W tej części zaprezentowano krajobrazy z głębi świata i materię kosmiczną spadającą nam z „nieba”. Mamy więc zdjęcia Drogi Mlecznej i kosmicznych materiałów. Zaprezentowane tutaj okazy meteorytów pochodzą z kolekcji Kazimierza Mazurka i autora książki. Fotograficzna część książki jest niezwykle interesująca, na co dzień niedostępna, ale jakże piękna i wciągająca. Chociażby dla samych fotografii warto tę książkę posiadać. Ostatni rozdział prezentowanej książki w całości poświęcony jest naszej uczelni i przedstawia rozwój historii nauk o Ziemi w AG i AGH. A dzieje te sięgają początków akademii. Otrzymaliśmy ponad wiekową historię rozwoju tych nauk, powstania Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego, dokonania poszczególnych naukowców, zespołów, współpracy, dydaktyki i osiągnięć. Całość pracy uzupełniają 33 aneksy zawierające wspomnienia, bibliografie, fragmenty książek i artykułów oraz indeks nazwisk.

Pozycja ta jest kolejnym kamyczkiem tworzącym mozaikę dziejów AGH. Wydaje mi się, że książka ta powinna być wręcz lekturą obowiązkową dla każdego studenta, pracownika i naukowca parającego się geologią oraz dla wszelkiego rodzaju hobbystów i miłośników geologii, minerałów, Ziemi i Kosmosu.